

Országos Drámapedagógiai Napok Nagyváradon

Bordás Andrea

A cikk elején álljon itt szemléltetésül az elmúlt évben készült visszapillantás, a Nagyváradi Drámapedagógiai Műhely történetének személyes hangvételi összefoglalása. Mindazoknak, akik egyszer is részt vettek a váradi műhely rendezvényein, sokat fog mondani, sok emléket fog idézni ez a rendhagyó önéletrajz. Azoknak pedig, akik még nem tapasztalták, milyen a váradi műhelyben tanulni, bepillantást enged az elmúlt másfél évtizedbe.

„Nagyváradi Drámapedagógiai Műhely”¹

CURRICULUM VITAE

2011. jan. 28.

Tizenhárom éves vagyok. Február végén töltöttem a 14-et. Kamaszodom.

Dajkám sok gyereket nevelt már, és a legjobb pedagógusokhoz ajánlott be a későbbiekben.

„Közoktatási pályafutásom” elég érdekes képet mutat. Nagyon sok óvodába, iskolába jártam. Legtöbb helyen szívesen fogadtak, de volt, ahol rám kiabáltak, hogy oltsam már le a villanyt, ne fogyasszak annyi áramot. Aztán valamiért mindig továbbálltam: vagy mert „kinőttem a kisasztalt, küsszéket, iskolapadot”, vagy mert jobbnak láttam, ha új, gyerekcentrikusabb iskola után nézek. Meg különben is kíváncsi természetű vagyok. Sosem állok egy helyben, mindig csinálnom kell valamit, mindig valami újat akarok megnézni, felfedezni, kipróbálni, átélni. Egyesek szerint sosem fogok felnőni, mert túl játékos vagyok, meg túl izgága.

Négyévesen mentem be először a Pedagógusok Házába. Szüleim szép ruhába öltöztek, úgy vittek el oda. Kicsit ők is félték, én is. De az igazgató bácsi kedves volt, a titkárnők sem kiabáltak rám, habár később elég sok volt velem a munka. Évente általában kétszer, de volt, hogy ötször is bementem hozzájuk, hogy töltsenek ki nekem 20-30-40-60 igazolást. Most majd 100-at kell! Ez azért is fontos, mert négyéves koromtól több rólam az adat. Bár az újságokban addig is mindig benne voltam. 36 tanítási egységen vagyok túl. Legalábbis ennyiről van biztos adat. A kirándulásokat, a Jászfényszaruba, Illyefalvára kihelyezett tagozatokon végzett tanóráimat nem számoltam bele, de a párhuzamosan futó csoportokat igen. Az elején egy egész hetet tartott egy-egy „modul”, öt napot reggeltől késő estig. Mert ugye a munka után még el kellett menni szerenádokat adni a dajka fél cipőjének. Körülbelül 1500 órát tanultam eddig. A legtöbbet óvodába jártam. Furcsa, de úgy tűnik, sosem nőm ki az óvodákat. Talán azért, mert az óvoda olyan, mint az igazi otthonom. Nincsenek nagyon merev szabályok, sokat lehet játszani, és az óvó néni is érti, ha játszom. Aztán voltak itt általános iskolák középiskolák, még egyetem is.

Nagyon jó tanítóim, osztálytársaim voltak. Az osztályunk és a tanári gárda is folyamatosan bővült. Rengeteg embert ismertem meg ebben a 14 évben. A tanári gárda, mint már mondtam, remek volt. 24 magyarországi, egy ausztriai, egy angliai, és több hazai tanár. Azok, akiket a legjobban szerettem, és akik a legjobban szerettek, többször is eljöttek, és mindig valami újat tanítottak. Van, akinek én vagyok a próbababája. Ha itt működik az elképzelése, akkor máshol is. Szeretem ezt a szerepet. Kielégíti a kíváncsiságomat. Süsüt többször is kitagadták nálunk, és József Attila Altatójával magunkat ringattuk gyermekként. Játsoztunk az öregekről, városi lámpásról, törpékről és óriásokról, idegen kultúrákról és a zsványokról, akiket János vitéz elintézett. Jártunk Oscar Wilde óriásának kertjében, a Kék Szakállú herceg várában, repültünk varázsszőnyeggel, és a mi Lúdas Matyinkban az ács remekül beszélt olaszul: uno grando copaco. Sokszor sirtunk és sokat nevtünk. Falusi tanítóként, SS-katonaként, döntéshelyzetbe kerültünk. És folyamatosan improvizáltunk, énekeltünk, meg a földön ettük a töltött káposztát húszan egy szobában.” (Bordás 2011, 47-48.)

A tavalyi önéletrajz újabb képzésekkel, találkozásokkal, élményekkel gazdagodott 2012 januárjára. Ezeknek az eseményeknek a felsorolása helyett most inkább egyetlen esemény, az Országos Drámapedagógiai Napok történéseit mutatom be a résztvevő megfigyelő szemével.

¹ Bordás Andrea (2011): Pedagógusok szakmai tanulóközössége. Drámapedagógiai műhely Nagyváradon. *Magiszter*, IX. évf. 2., 47-56. old.

A már szokássá vált kétnapos rendezvény hosszú évek óta a szakmai megújulás, feltöltődés lehetőségét biztosítja a drámapedagógia iránt érdeklődő erdélyi magyar pedagógusok számára. A régi-új meghívottak, előadó tanárok úgy jönnek, mintha haza jönnének, s a vissza-visszatérő résztvevők is otthonuknak érzik a Szent László Óvodát, amely két éve biztosít intézményi háttérrel a rendezvény számára. A 110 érdeklődő pedagógussal négy csoportban dolgoztak a meghívott foglalkozásvezetők. Az eddigiektől eltérően a szervezők úgy osztották be a csoportokat, hogy mindenhol hasonló arányban legyenek óvónők, tanítók, tanárok, illetve kezdők és haladók, aszerint, hogy mekkora jártassággal bírnak a drámapedagógiában. Így a vegyes csoport minden előnyével és hátrányával kellett a foglalkozásvezetőknek megküzdniük. A küzdelem, úgy tűnt, sikeres volt, és a csoportok inkább előnyt kovácsoltak abból, hogy nem homogén összetételűek. A kezdők számára mintaként és bátorításként szolgáltak a haladók, ugyanakkor a drámában kezdő pedagógusok rendszeresen hoztak be új megoldásokat, ötleteket egy-egy helyizethez.

Nemcsak a résztvevők, hanem a meghívott előadói gárda, a drámapedagógia által kínált tevékenységek is nagyon sokszínűek voltak. A résztvevőket foglalkoztató drámafoglalkozások mellett gyerekekkel tartott bemutató órákat is láthattak az érdeklődők, betekintést nyerhettek egy „kíváncsiságvezérelt módszer” rejtelmeibe, részt vehettek egy nemzetkiállításához kapcsolódó mesefoglalkozáson, magyarországi, franciaországi és romániai drámapedagógusok vezetésével.

A két szakmai napnak konferencia-jelleget kölcsönzött az első előadó, Bíró Gyula (Szent István Egyetem) plenáris előadása. Habár az előadás jellegében eltért a drámapedagógiai tanfolyamok mozgalmasságától, a drámában jártas hallgatók hamar felfedezhették a kapcsolatot az integrált tantárgyak és művészeti nevelés témakörében tartott előadás és a drámapedagógia között. A humorral fűszerezett előadás egyfajta elméleti felvezetője volt mindannak, amiről a későbbiekben tapasztalati tudást szereztek a résztvevők.

A tanítási dráma különböző megvalósítási lehetőségeire kaptak példát a résztvevők Előd Nóra (Budapest), Kovács Andrásné Rozika néni (Jászfényszaru) és Kovács Éva (Fót) révén. Előd Nóra drámaórája a bibliai Jákob története kapcsán a testvérkapcsolat, a csalás és megcsalattatás, az életforma (haza?)váltás kérdéskörét járta körül. A lánytestvérek (Ráchel és Lea) szeretetteljes, mégis féltékenységgel, versengéssel terhelt kapcsolata ideális terepnek mutatkozott arra, hogy változatos drámatechnikákat alkalmazva az emberi, családi kapcsolatokról játsszanak a résztvevők. A számtalan felkínált szereplehetőséggel Előd Nóra lépésről-lépésre vezette végig a résztvevőket a történeten, a drámai sűrítés pillanatai pedig kellő gondolati és művészi mélységet biztosítottak a drámaórának. Rozika néni *Philemon és Baucis* történetével az örök szerelem és a hűség témáját járta körül. A hagyományos, Rozika néni drámaóra a relaxáció, a család- és rítusépítés eszközeivel érzelmi-hangulati hatás és igazi színházi pillanat megteremtésére is törekedett. A csoportok aktuális állapotához igazítva a drámát Rozika néni igazi drámatanárként minden csoportban kicsit mást domborított ki: volt, ahol a humor dominált, volt, ahol a bensőséges hangulat. Kovács Éva egy kevésbé ismert magyar népmese, *A kávémasina* kapcsán mutatta be, hogyan lehet egy „semmitmondó” történetnek a dráma eszközeivel új jelentést adni. A csoportok kreatív energiáinak felszabadulását mutatja, hogy a varázslatos erdő néhány jelenete a két nap folyamán önálló életre kelt, és a kiállító teremben, ebédlőben való bemutatása után egy tágabb csoport hivatkozási alapjául szolgált. A színház, bábszínház, árnyjáték világába vezetett el következő négy előadónk. Kiss Tibor (Fót) a *Doja, a cigánytündér* című előadása szövegtárával érkezett, és arra adott példát, hogyan építhető fel egy színházi előadás különböző mesékből összeszerkesztett szöveg alapján. A szöveg értelmezése, a jelenetek kiválasztása után a résztvevők néhány hosszú színes drapéria felhasználásával közösen kreálták meg a cigány mitológiára épülő mese látvány- és mozgásvilágát, s az ehhez illő hanghatásokat. Épp fordított építkezési módot mutatott be Emont Ruzs Mónika (Párizs), aki a francia pedagógiai gondolkodásmód alapján a zenével megsegített mozgásból, a gesztusokból, mimikából indult ki. A már-már mozgásszínházi jelenetekké fejlődött gyakorlatok erejükkel, dinamizmusukkal, hatásukkal azokat is meglepték, akik szerepeltek benne és azokat is, akik nézték, azokat is, akik úgy vettek részt, hogy rendelkeztek színjátszói múlttal, s azokat is, akik nem. A magával ragadó, energikus foglalkozásvezetés és a színháznak, drámának másfajta megközelítése igazi kuriózumnak bizonyult. Kunné Darók Anikó (Jászberény) valódi *Bábköztél*-l készült. A résztvevők nem győztek csodálkozni, mi minden kerül még elő a rogyásig megrakott bőröndökből: igényesen megmunkált bábfejek, ötletes megoldások, üveg- és kulcsbábok, mesekabát, bőrönd-bábszínház. A foglalkozás arra tanított, hogy merjük használni fantáziánkat, hétköznapi tárgyainkban lássunk meg egy-egy karaktert, töltsük meg őket élettel, szólaltassuk meg őket. Kun Dóra (Jászberény) a fény és az árnyak világába kalauzolta el az érdeklődőket. Itt is arra kaptunk példát, hogyan lehet néhány egyszerű eszköz (írásvetítő, zseblámpa, gyertya, papírsablonok stb.) segítségével csodát teremteni a színpadon. Az árnyjáték varázslatos világa, amelyben egy perc alatt óriássá nőhetünk, átalakulhatunk, láthatóan megragadta a résztvevők fantáziáját.

Az idén négy hazai drámapedagógus is bemutatkozott a rendezvény során. Sárközi Judit saját osztályával tartott bemutató foglalkozást, melynek során a szülő-gyerek viszonyt, a büntetés kérdéskörét boncolgatták. Élmény volt látni, ahogyan a kisiskolások követik tanító nénijük instrukcióit, és a hatalmas nézőtáborral mit sem törődve játszanak. Erős Zsuzsa és Bíró Böske foglalkozása azért volt különleges, mert a vezetők által készített nemeztárgyak segítségével vezette be a gyerekeket a mese világába. A drámás eszközökkel megvalósított interaktív tárlatvezetés során a nemezből készített terítők, kalapok, tarisznyák és a népmese találtak egymásra. Végül kiemelném Rusz Csilla gyakorlati elemekkel fűszerezett hiánypótló foglalkozását, amely a drámapedagógiai eszköztár szülői értekezleteken való alkalmazásának lehetőségeit mutatta be.

Az előadói sokszínűséget gazdagították a „kíváncsiságvezérelt módszer” képviselői, András Szilárd és csapata Kolozsvárról, akik a természettudományok (különösen a matematika) oktatásának új perspektíváit nyitották meg a résztvevők előtt. Ez a kutatáson, cselekvésen, cselekedtetésen alapuló módszer tematikájával nagyon jól kiegészítette az alapvetően humán tantárgyak oktatásában használt drámapedagógiát, ideológiájában, szervezési módjában pedig remekül idomult a drámás környezethez.

S hogy mi az, ami az előadókon kívül különlegessé teszi az Országos Drámapedagógiai Napokat? Minden bizonnyal a szervezők és segítők lelkes munkája, állandó jelenléte. A szünetekben a folyosó asztalaira odakészített zsíros és lekváros kenyér, tea, kávé, illetve a péntek esti töltött káposzta, ami szinte lehetlenné tette ugyan a termék közötti közlekedést, ugyanakkor remek lehetőséget teremtett arra, hogy a résztvevők kötetlen csoportocskákban kötetlenül beszélgessenek, informálódjanak a rájuk váró tevékenységekről, megosszák élményeiket más csoportokkal is.

Az esték mindig különleges meglepetéseket tartogattak a résztvevők számára. Pénteken népdalesttel örvendeztették meg a pedagógusokat, szombaton pedig az oklevélosztáson túl a jelszóvá váló Weöres Sándor kétsoros eléneklésével:

*„Vigyázz, hogy világosat gondolsz-e vagy sötétet,
Mert amit gondoltál, megteremteted.”*

A résztvevőktől beérkezett „szerelmes levelek” (értékelő lapok) alapján úgy tűnik, Rusz Csilla és csapata világosat teremtett, a nagyváradi drámapedagógiai munkája évről-évre egyre több pedagógus számára jelent szakmai és lelki feltöltődést a második félév elkezdése előtt.

Haragszom(j)

Lipták Ildikó

A Magyar Drámapedagógiai Társaság megtisztelő felkérése, hogy tartsak bemutató drámafoglalkozást az egyesület jubileumi szakmai rendezvényén (társrendező a Marczibányi Téri Művelődési Központ és a Káva Kulturális Műhely), a huszadik alkalommal megrendezésre kerülő Színház-Dráma-Nevelés keretei között, arra ösztönzött, hogy gondoljam át azt a témát, ami a rendezvény középpontjában áll: a drámatanár nézőpontjából vizsgáljam az iskolai agresszió témakörét.

Az ezzel kapcsolatos töprengéseim eredményeit osztom most meg.

Amikor a drámatanárnak az agresszió ad feladatot, elég messziről kell indulnia, hogy néhány dolgot fel tárhasson ezzel kapcsolatban.

Az iskolai agresszióval való foglalkozás az elmúlt években nagyon divatos volt Nyugat-Európában és a tengeren túl. A hazai szakemberek sem először foglalkoznak vele: 2004-ben néhány szerencsés drámatanár (köztük e cikk írója is) részt vehetett Budapesten, a Magyar Drámapedagógiai Társaság szervezésében a kanadai Kathleen Gallagher mesterkurzusán, az iskolai terrorizálás és kiközösítés témakörében.¹

Az iskolai agresszióval foglalkozni annyit jelent, mint a társadalom agressziójáról gondolkodni. Iskolai környezetben ráadásul akkor is gyakoriak az agresszív cselekedetek, ha a társadalom épp jobb lelki állapotban van a mostaninál. Sok ember van összezsúfolva kis helyen, a struktúrába beépítetten pedig jelen van temérdek stresszhelyzet.

---

¹ A színház és a dráma lehetőségei a nevelésben című rendezvény keretei között került megvalósításra Kathleen Gallagher tréningje: Az „iskolai terrorizálás”, kiközösítés témájának feldolgozása a művészetek és a dráma segítségével. (A szerk.)